

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องนี้มุ่งศึกษาแนวทางการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู ดังนั้น ความมุ่งหมายสำคัญในการค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และผลงานวิจัยต่าง ๆ จึงเน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู เป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการค้นคว้าออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความสำคัญของวิชาชีพครู
- ตอนที่ 2 วิชาชีพครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูง
- ตอนที่ 3 ความเป็นมาของวิชาชีพครูในประเทศไทย และปัญหาวิชาชีพครู
- ตอนที่ 4 องค์กรวิชาชีพครู
- ตอนที่ 5 การยกระดับวิชาชีพครู
- ตอนที่ 6 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู

ความสำคัญของวิชาชีพครู

จากประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษาศาสตร์ของกรมวิชาการ (2521: 121) ได้ให้คำจำกัดความของ "วิชาชีพ" ไว้ว่า วิชาชีพ หมายถึง อาชีพซึ่งจำเป็นต้องมีการเรียน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เป็นเวลาหลายปี และต้องมีประมวลจริยธรรม (Good of Ethics) ยึดถือประจำวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

ประทุมสุข อาชวอำรุง (2523: 132-133) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพว่า วิชาชีพหมายถึง วิชาที่ต้องมีพื้นความรู้ ความเข้าใจที่ต้องการการศึกษาอบรมด้านนามธรรมเป็นพิเศษ (Prolonged specialized training in a body of abstract knowledge) การปฏิบัติหน้าที่การงานจึงเป็นการทำด้วยวิชาความรู้ที่เล่าเรียนฝึกฝนมา ทำด้วยวิญญาณของวิชาการสาขานั้น และลักษณะงานเป็นงานบริการคือสังคมเป็นส่วนรวม ผลงานที่เกิดขึ้น เป็นของสาธารณะประโยชน์ (Collective Service) ตลอดจนเป็นงานที่มีอุดมการณ์ที่ต้องทำด้วยความเสียสละในแง่ใดแง่หนึ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

กู๊ด (Good 1973: 439) ได้กล่าวถึงวิชาชีพทางการสอนว่า วิชาชีพทางการสอน เป็นที่ยอมรับกันว่า มีฐานะเป็นวิชาชีพมากกว่าอาชีพที่ใช้ทักษะธรรมดา วิชาชีพหมายรวมถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน มีความรู้เฉพาะด้าน รวมทั้งการฝึกฝนด้านเทคนิคและกระบวนการสอนมาอย่างดี

กล่าวโดยสรุป วิชาชีพครู คืออาชีพทางการสอน ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผ่านการฝึกฝนด้านเทคนิคและกระบวนการสอนมาแล้วเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ยังต้องยึดถือจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในอาชีพของตนด้วย

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 รัฐได้ให้ความสำคัญของครู จึงได้กำหนดเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครูไว้ ดังนี้

19. รัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูทุกระดับ และพึงดำเนินการผลิตครู เพื่อให้สถานศึกษาดัง ๆ มีครูผู้สามารถให้การศึกษาได้สมบูรณ์กับสมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ รัฐพึงใช้มาตรการพิเศษคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าศึกษาด้านการฝึกหัดครู ทั้งนี้เพื่อให้ได้บุคคลที่มีสติปัญญาความเหมาะสม และมีความสามารถที่จะเป็นครู (ราชกิจจานุเบกษา 2520: 344)

35. การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตน และทำหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับวิญญูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสำคัญต่อศิษย์ และบทบาทต่อสังคม

การจัดการฝึกหัดครู เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แต่ถ้ามีความจำเป็นสถาบันฝึกหัดครู อาจจัดหลักสูตรในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อผลิตครูตามความต้องการของท้องถิ่นด้วยก็ได้ (ราชกิจจานุเบกษา 2520: 351)

43. ให้จัดระบบการบริหารงานบุคคลฝ่ายการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบบริหารงานบุคคลของทางราชการ และสนับสนุนความก้าวหน้าในอาชีพแก่บุคลากรทางการศึกษาของรัฐ และของท้องถิ่น และให้มีสถาบันวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อควบคุมส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ อีกทั้งทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายของบุคลากรทางการศึกษาทั้งของรัฐ ของท้องถิ่นและของเอกชน ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา 2520: 356)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐได้เห็นความสำคัญของครู จึงได้กำหนดให้รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาด้านการฝึกหัดครูแต่ผู้เดียว ซึ่งถ้าให้ผู้อื่นจัดอาจจะเกิดความเสียหายแก่การ

ศึกษาของชาติได้ นอกจากเป็นผู้จัดการศึกษาให้ครูแล้ว รัฐยังได้กำหนดการเลือกบุคคลที่จะเข้าศึกษาด้านการฝึกหัดครู โดยรัฐจะใช้มาตรการพิเศษในการคัดเลือก ซึ่งแตกต่างจากการคัดเลือกบุคคล ที่จะเข้ารับการศึกษานาวิชาด้านอื่น ๆ

ในด้านการให้การศึกษาอบรมเพื่อผลิตครูนั้น รัฐต้องการให้ครูมีลักษณะพิเศษในด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และต้องการให้ยึดหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพราะยังเชื่อว่าครูคือแม่พิมพ์ของชาติที่เด็กยังยึดถือเป็นแบบอย่าง

และในแผนการศึกษาแห่งชาติยังยอมรับว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมีการอบรมอย่างวิชาชีพชั้นสูงทั่วไป และได้กำหนดให้มีสถาบันวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อควบคุมส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพนี้ โดยกำหนดว่า สถาบันวิชาชีพดังกล่าวจะทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคามกฎหมายให้แก่ผู้ประกอบอาชีพทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ ครู ไม่ว่าจะเป็นครูโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนท้องถิ่น (สุรชาติ เสนาจักร 2527: 15)

วิชาชีพครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูง

เนื่องจากวิชาชีพต่าง ๆ ในโลกนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ประกอบ คูปรัดน์ (อ้างถึงใน วิระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 2525: 20) ได้กล่าวถึงการแบ่งวิชาชีพของ อัลเบิร์ต เรส (Albert Reiss) จากวิชาชีพที่มีลักษณะวิชาชีพสูงมากที่สุดไปสู่น้อยที่สุด ซึ่งมี 5 ระดับ

1. วิชาชีพชั้นสูงที่รับรองกันมา เก่าแก่ (Old Established Professions) อาชีพในลักษณะนี้ ได้แก่ แพทย์ ทนายความ และอาจารย์มหาวิทยาลัย
2. วิชาชีพชั้นสูงใหม่ (New Professions) อาชีพชั้นสูงใหม่เหล่านี้ ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และนักสังคมศาสตร์
3. วิชาชีพชั้นสูงแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ (Semi Professions) เป็นลักษณะกลุ่มอาชีพที่ได้กลายเป็นวิชาชีพชั้นสูงไปบ้างแล้ว แต่ยังไม่มีสภาพพอที่จะยอมรับให้เป็นได้ในระดับกว้างขวาง อาชีพลักษณะนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ และบรรณารักษ์
4. อาชีพที่เกือบจะเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Would - be Professions) อาชีพลักษณะนี้ ได้แก่ ผู้จัดการงานบุคคล

5. อาชีพเกี่ยวข้องกับวิชาชีพชั้นสูง (Marginal Professions) เป็นอาชีพที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันกับวิชาชีพชั้นสูง แต่ผู้ปฏิบัติยังไม่มีสมรรถภาพเท่าเทียมกับวิชาชีพชั้นสูงได้ ลักษณะอาชีพเหล่านี้ ได้แก่ นักเทคนิค นักปฏิบัติการฝึกทดลอง ผู้ช่วยแพทย์ ฯลฯ

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีผู้จัดประเภทของวิชาชีพไว้ในจำพวกวิชาชีพชั้นสูงแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ โดยกล่าวว่า วิชาชีพครู ยังไม่มีสภาพพอที่จะยอมรับให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงในระดับกว้างขวาง ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จะถือว่าวิชาชีพใดเป็นวิชาชีพชั้นสูงหรือไม่ พันธ์ทันนาคินทร์ (2524: 247-248) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของวิชาชีพชั้นสูงไว้ 6 ประการสรุปได้ดังนี้

1. อาชีพนั้นจะต้องเป็นส่วนสำคัญอันจะขาดเสียมิได้ในสังคม
2. ผู้ประกอบอาชีพจะต้องได้รับการศึกษา การฝึกฝนอบรม และมีประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ
3. ผู้ประกอบอาชีพค่านึงถึงบริการที่จะให้แก่สังคม เป็นหลัก
4. เป็นอาชีพที่รัฐบาลให้การรับรอง
5. เป็นงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เฉพาะ
6. มีการกำหนดมาตรฐานทางวิชาการ จรรยาบรรณ หรือจรรยาธรรมแห่งอาชีพ

มาร์ค และคณะ (Mark, et al. 1979: 616) กล่าวถึงลักษณะของวิชาชีพชั้นสูงว่า

1. เป็นอาชีพที่ต้องการควบคุมเป็นพิเศษ
2. มีการเพิ่มพูนความรู้และฝึกฝนอบรมอยู่เสมอ
3. มีการรักษาระดับมาตรฐานอย่างสูง บุคคลที่เข้ามาสู่อาชีพนั้นต้องได้รับการคัดเลือกเป็นพิเศษ
4. มีจรรยาวิชาชีพอย่างเคร่งครัด
5. มีฐานะทางสังคมอยู่ในระดับสูง และได้รับค่าตอบแทนในอัตราสูง
6. ใช้ปัญญาอย่างมากในการประกอบอาชีพ
7. มีการค้นคว้าวิจัยทั้งภายในองค์การวิชาชีพ และส่วนบุคคลอยู่เสมอ
8. ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการศึกษาค้นคว้า และเป็นเทคนิคชั้นสูง
9. มีความรับผิดชอบอย่างสูง และเป็นการให้บริการแก่สาธารณชน

ชอยล์ (Hoyle 1969: 95) กล่าวว่า การสอนเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะการสอนจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการให้บริการที่สำคัญแก่สังคม
2. ใช้วิธีแห่งปัญญาในการประกอบอาชีพ
3. ต้องเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและฝึกอบรมอยู่เสมอ
4. มีอิสระในการปกครองตนเอง
5. มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
6. มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของวิชาชีพชั้นสูงตามที่ได้แสดงไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า อาชีพใดก็ตามถ้าจะจัดอยู่ในกลุ่มวิชาชีพชั้นสูง จะต้องเป็นอาชีพที่ให้บริการและมีความจำเป็นแก่สังคม ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องได้รับการศึกษาในระดับสูงอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยต้องใช้ความรู้ความสามารถพิเศษ มีสถาบันวิชาชีพนั้น ๆ รับรอง อีกทั้งจะต้องมีจรรยาบรรณของวิชาชีพที่จะต้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้น ถ้าเราจะพิจารณา เปรียบเทียบคุณลักษณะของวิชาชีพครูกับคุณสมบัติของวิชาชีพชั้นสูงแล้วจะ เห็นได้ว่าวิชาชีพครูมีคุณสมบัติ เป็นวิชาชีพชั้นสูง

ความเป็นมาของวิชาชีพครูในประเทศไทย

จากเอกสารและหลักฐานข้อความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการศึกษาไทย ปรากฏว่า วัฒนาการของอาชีพการสั่งสอนอบรมในสังคมไทย มีจุดเริ่มต้นจากการให้การอบรมสั่งสอนในสถานครอบครัว กล่าวคือ บิดามารดาให้การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเกษตร การสร้างที่อยู่อาศัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ และเนื่องจากสังคมไทย เป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณกาล มีหมู่บ้านที่ใดก็มักจะมีวัดประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงนิยมที่จะนำบุตรหลานไปฝากเรียนกับพระ เพราะถือว่าพระเป็นผู้รู้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นอกจาก บิดามารดาแล้วพระสงฆ์คือครูด้วย

เมื่อคนไทยรวมตัวกันเป็นชาติ ก็เกิดสถาบันสูงสุดคือ สถาบันพระมหากษัตริย์ ข้าราชการ-บริหารทั้งหลายก็พยายามฝากบุตรหลานของตนให้อยู่ในความอุปการะของกษัตริย์ เพื่อจะได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณใกล้ชิด วิธีการนี้อาจจะยังมองไม่เห็นเด่นชัดนักในสมัยก่อนรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ย้อนหลังไปถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาและสุโขทัย เพราะเป็นระยะที่บ้านเมืองไม่สงบ วิธีการที่ข้าราชการ ขุนนางและผู้คนำบุตรหลานไปฝากพระมหากษัตริย์นั้นมา เห็นเด่นชัดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี พระมหากษัตริย์ทรงว่างจากราชการ ก็จะทรงเป็นผู้สอนข้าราชการด้วยพระองค์เอง หรือบางครั้งก็จะมอบให้ข้าราชการผู้ใหญ่ที่มีความรู้ทางหนังสือสอนแทน ผู้สอนหนังสือในวังนี้เรียกว่า อาลักษณ์ ดังนั้นครูในสมัยถัดจากพระสงฆ์ก็ได้แก่ กษัตริย์ และอาลักษณ์ (จันทร์ ชุ่มเมืองปัก 2528 : 1)

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2414-2453) กล่าวคือ เปลี่ยนแปลงจากการศึกษาในวัดในวังและในครัวเรือนมาเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอาชีพครูด้วย ความจำเป็นที่จะต้องใช้ครูสำหรับสอนในโรงเรียนตามรูปแบบวิธีการจัดการศึกษาแบบปัจจุบันทำให้งานครูซึ่งแต่เดิมไม่ถึงเป็นงานอาชีพได้ค่อย ๆ พัฒนาการเป็นงานอาชีพมากขึ้นค่าจ้าง ค่าตอบแทนของครูในระยะนี้มีทั้งที่เป็นข้าราชการและครู เซลยศักดิ์ (ครูโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน) นับว่าเป็นรูปแบบของครูที่เริ่มพัฒนาไปสู่งานอาชีพอย่างแท้จริง (ธวัช ชะอุ่ม 2520 : 74) อย่างไรก็ตาม ยังคงมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ครูทั้งรูปแบบการจัดการศึกษาแบบโบราณและการจัดการศึกษาแบบปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาดังกล่าว ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรมครูสำหรับสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้นใน พ.ศ. 2435 กระทรวงธรรมการจึงได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกขึ้น โดยมีเกณฑ์คัดเลือกว่า นักเรียนผู้นั้นจะต้องเรียนดีมีความประพฤติดีในแต่ละจังหวัดโดยจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกส่งเข้ามาเรียน ดังนั้นครูที่จบจากโรงเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรก ๆ จึงได้รับความยกย่องนับถือจากสังคมในระดับสูง (จันทร์ ชุ่มเมืองปัก 2528 : 3)

ต่อมาได้มีการขยายการศึกษาอย่างกว้างขวาง (พ.ศ. 2453-2475) ในรัชสมัย-
 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา
 ภาคบังคับ พ.ศ. 2464 เป็นฉบับแรก ซึ่งนับเป็นปีที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์การศึกษาภาคบังคับ
 ของไทย ครูในระยะนี้จำแนกออกเป็นข้าราชการ พระสงฆ์ ครูประชาบาล และครูโรงเรียนราษฎร์
 ผู้ที่เป็นข้าราชการนั้นในปี พ.ศ. 2454 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับฐานันดรให้เป็น
 ระเบียบแน่นอนยิ่งขึ้น และยังมีสิทธิที่จะได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เหมือนเดิม ครูประเภทนี้
 จึงมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีกว่าครูประเภทอื่น ๆ (ธวัช ชะอุ่ม 2520: 248) อย่างไรก็ตาม
 ก็ยังมีครูจำนวนมากไม่น้อยซึ่งรับราชการอยู่ตามหัวเมือง ที่ยังมีตำแหน่งค่าเงินเดือนน้อย มักลาออก
 ไปประกอบอาชีพอื่น ๆ อยู่เสมอ ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
 พลเรือน พ.ศ. 2471 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้นำระบบคุณธรรมหรือระบบคุณวุฒิเข้ามาใช้ในระบบ
 ราชการไทย และพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีหลักการสำคัญที่มุ่งจะให้การบริหารราชการถือเป็นอาชีพที่มั่นคง
 ด้วย ข้าราชการครูซึ่งมีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงมีฐานะทาง
 อาชีพที่มั่นคงยิ่งขึ้นกว่าเดิม และคิดว่าครูประเภทอื่น ๆ สำหรับพระสงฆ์ในระยะแรกยังคงมีบทบาท
 สำคัญในการจัดการศึกษาอยู่มาก แต่ในระยะต่อมาบทบาทดังกล่าวก็ค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ
 (ธวัช ชะอุ่ม 2520: 249) ในระยะนี้มีครูเพิ่มขึ้นใหม่อีกประเภทหนึ่งคือ ครูประชาบาล ซึ่ง
 สอนอยู่ในโรงเรียนประชาบาลอันเป็นโรงเรียนที่ประชาชนเป็นผู้จัดตั้งและบำรุง และครูที่สอนอยู่
 ในโรงเรียนเซนต์สีกี้ ซึ่งเปลี่ยนมาเรียกว่า โรงเรียนราษฎร์ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์
 พ.ศ. 2461 แม้ว่าจะได้รับความเคารพนับถือในฐานะครูจากคนทั่วไป แต่ฐานะความมั่นคงทาง
 อาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของครูประชาบาล และครูโรงเรียนราษฎร์ ยังค้อยกว่าข้าราชการ
 ครูที่กล่าวข้างต้น

ในระยะการปกครองระบอบประชาธิปไตย (พ.ศ. 2475-2500) เป็นระยะที่สังคม
 เกิดความตื่นตัวทางการศึกษามากขึ้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของครูซึ่งได้พัฒนาการมา
 โดยลำดับ หอจะสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2475 ได้ยกเลิกยศและบรรดาศักดิ์ของ
 ข้าราชการไปใช้ระบบเงินเดือนตามตำแหน่งแทน ในปี พ.ศ. 2488 ได้มีการประกาศใช้
 พระราชบัญญัติครูขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมอาชีพครูให้ก้าวหน้ามั่นคง ใน
 ปี พ.ศ. 2491 ได้ยกฐานะครูประชาบาลขึ้นเป็นข้าราชการพลเรือน สังกัดกรมสามัญศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครูประชาบาลดีขึ้นกว่าเดิมมาก ใน

ปี พ.ศ. 2495 ได้มีการเพิ่มประเภท "ข้าราชการครู" ไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน นับเป็นการเริ่มต้นกำหนดประเภทข้าราชการครูไว้โดยเฉพาะ แยกออกมาจากข้าราชการพลเรือนประเภทอื่น ๆ (ธวัช ชะลุ่ม 2520 : 250) จึงนับว่าการประกอบวิชาชีพครูได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางมากขึ้น

ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การฝึกหัดครูได้วิวัฒนาการก้าวหน้าตามลำดับ มีการจัดตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้นในปี พ.ศ. 2497 ในปีเดียวกันนี้เองก็ได้จัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นสถานการฝึกหัดครูในระดับปริญญาตามมาตรฐานสากล จึงได้เกิดครูเฉพาะวิชาการวิชาชีพกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมาย ผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ทำการสอนในระดับต่าง ๆ ก็จะมีตำแหน่งระดับชั้น ยศ และการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไปตามระเบียบ กฎหมาย ของหน่วยงาน และสถาบันที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูเหล่านั้นสังกัด

สภาพของการฝึกหัดครูที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของวิชาชีพครูในปัจจุบัน

นับตั้งแต่ช่วงก่อนของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 ถึงต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (2500-2510) ประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการเพิ่มสูงสุดของประชากรในช่วงเวลาดังกล่าวร้อยละ 3 ต่อปี เป็นภาระแก่รัฐบาลที่จะต้องมีการขยายปริมาณการจัดการศึกษาภาคบังคับให้สอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วงแผนพัฒนา ระยะที่ 2 เรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนา ระยะที่ 3 (2510-2519) และผลที่ตามมาคือ ต้องมีการขยายปริมาณการจัดการระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาระดับอื่นด้วย ในส่วนการผลิตครูในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการขยายสถาบันผลิตครูเพิ่มขึ้นมากมาย เพื่อทำการผลิตครูเพิ่มขึ้นโดยเร่งการผลิตทั้งภาคปกติและภาคสมทบ เพื่อให้ทันกับความต้องการครู ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็เร่งรัดเกี่ยวกับนโยบายวางแผนครอบครัว เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากรจนถึงช่วงของแผนพัฒนา ระยะที่ 4 (2520-2524) อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเรื่อยมา ในแผนพัฒนา ระยะที่ 5 (2525-2529) อัตราการเพิ่มของประชากรก็ได้ลดลงเป็นอันมาก ยังผลให้อัตราการเพิ่มของประชากรที่จะ เข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาเริ่มลดลงในช่วงของแผนพัฒนา ระยะที่ 4 และลดลงอย่างชัดเจนในช่วงของแผนพัฒนา ระยะที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526) ทำให้ความต้องการครูเพื่อสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งในอดีตเคยมีจำนวนมากกลับลดลงอย่างมากในช่วงของแผนพัฒนา ระยะที่ 5 ซึ่ง ชนิดา รัชชพลเมือง และคณะ (2527 : 346) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มการ

ศึกษาในระบบโรงเรียนในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 มีข้อค้นพบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูคือ แนวโน้มจำนวนตำแหน่งการรับครูในระดับประถมศึกษาจะลดลงเป็นอย่างมาก ส่วนระดับมัธยมศึกษาที่มีแนวโน้มการรับเพิ่มขึ้นไม่มากนักใน เมื่อเป็นเช่นนี้ สถาบันผลิตครูที่มีอยู่มากมายถึง 105 แห่งทั่วประเทศ จำเป็นต้องลดการผลิตครูเชิงปริมาณ เริ่มต้นด้วยการเลิกผลิตครูภาคสมทบในระดับประกาศนียบัตร และหันไปเพิ่มการผลิตครูในระดับปริญญาตรี ซึ่งก็มีคณะศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่แล้ว นอกนั้นมหาวิทยาลัยเปิดอันได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีคณะศึกษาศาสตร์ก็ได้เปิดรับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวนก็ยังมีส่วนให้ปริมาณการผลิตครูเกินกว่าความต้องการครูมากยิ่งขึ้น และยังอาจกล่าวได้ว่าปริมาณการผลิตครูในระดับสาขาต่าง ๆ ของสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งซึ่งรับผิดชอบผลิตครูในระดับสาขาวิชาต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมาเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบันมากกว่าที่จะเป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานใช้ครูและหน่วยงานใช้ครูเองก็ยังไม่มีความต้องการครูในระดับสาขาต่าง ๆ ที่แน่นอนพอที่จะยึดเป็นแนวในการผลิตครูได้ ทำให้มีการเปิดสอนวิชาเหมือน ๆ กัน แม้ในสถาบันเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525: 4) ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากตารางเปรียบเทียบตำแหน่งครูที่หน่วยงานใช้ครูภาครัฐบาลตั้งรับกับผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครูปี 2525-2528 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบตำแหน่งครูที่หน่วยงานใช้ครูภาคีมาดั่งรับกับผู้สำเร็จการศึกษา
ฝึกหัดครูปี 2525 - 2528

ระดับ	2525	2526	2527	2528
1. <u>ต่ำกว่าปริญญาตรี</u>				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู	26,784	39,969	28,226	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	19,209	5,517	2,594	1,428
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า (f) และต่ำกว่า (-)	-	+21,267	+37,375	+26,798
ตำแหน่งครูคิดเป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	20.60	6.49	5.06
2. <u>ปริญญาตรีและสูงกว่า</u>				
2.1 เจาะสถาบันจำกัดรับนักศึกษา				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู	20,324	21,423	22,847	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	3,845	4,525	3,484	1,511
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า (f) และต่ำกว่า (-)	-	+15,799	+17,939	+21,336
ตำแหน่งครูคิดเป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	22.26	16.26	6.61
2.2 รวบรวมผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง				
จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู	21,389	23,505	23,665	
ตำแหน่งครูที่ดั่งรับ	3,845	4,525	3,484	1,511
จำนวนผู้สำเร็จสูงกว่า (f) และต่ำกว่า (-)	-	+16,864	+20,021	+22,154
ตำแหน่งครูคิดเป็นร้อยละของผู้สำเร็จ	-	21.16	14.82	6.38

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 หน้า 13-14

เมื่อพิจารณารายละเอียดจากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าการผลิตครูและการใช้ครูในปัจจุบัน ยังไม่มีความสอดคล้องกัน แม้ว่าจะรวมตำแหน่งครูของสถานศึกษาเอกชนด้วยแล้ว ก็ยังมีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา เกินกว่าจำนวนที่ตำแหน่งครูที่เปิดรับแต่ละปีจำนวนมาก ทำให้เกิดภาวะครูว่างงานทั่วมทวิศุศ สาเหตุนี้อาจทำให้ความนิยมวิชาชีพครูลดน้อยลง ดังที่ อุทุมพร ทองอุไทย และ หวงแก้ว พุฒยงนก (อ้างถึงใน ทบวงมหาวิทยาลัย 2527: 32) ได้วิจัยเรื่อง "ขบวนการสอบสัมภาษณ์ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบวัดประสบการณ์ทางอาชีพและสังคม" พบว่านิสิตคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่เลือกคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์เป็นลำดับที่ 6 ซึ่งแสดงว่านักศึกษาครูไม่นิยมที่จะเลือกเรียนวิชาชีพครูเท่าใดนัก "ถ้าหากใครมีโอกาสเลือกเรียนอาชีพอื่นได้ก็คงจะเลือกอาชีพอื่น" (พจน์ สะเพียรชัย อ้างถึงใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า: 1/5) นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524: 81) ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบระดับและการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครูและความตั้งใจไม่ประกอบวิชาชีพครูระหว่างนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน" พบว่า นิสิตที่มีผลการเรียนในชั้น ม.ศ.5 ระดับสูง (3.00 ขึ้นไป) มีความตั้งใจในการเป็นครูลดลงมากกว่านิสิตที่มีผลการเรียนชั้น ม.ศ.5 ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 2.00) ส่วนนิสิตที่มีผลการเรียนชั้น ม.ศ.5 ระดับปานกลางมีความตั้งใจในการเป็นครูลดลงไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตที่มีผลการเรียนระดับสูง มีความสนใจในการเลือกเรียนครูน้อยมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาชีพครูไม่สามารถจูงใจให้บุคคลที่มีสติปัญญาดีเข้าสู่วิชาชีพครูได้ นับว่ามีผลกระทบคือสถานภาพของวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ทำให้วิชาชีพครูไม่ได้รับความนิยมนกย่องเท่าที่ควร

ปัญหาวิชาชีพครู

จากรายงานการสัมมนาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2523: 17-18) ผู้เข้าร่วมสัมมนากล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ ของวิชาชีพครู ดังนี้

1. ครูส่วนมากยังขาดคุณภาพ และประสิทธิภาพทางการสอน
2. ภาวะความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมทำให้จริยธรรม และความเป็นปุชนิยมบุคคลของครูเสื่อมถอยลง
3. การคัดเลือกบุคคล เข้าสู่อาชีพครูยังขาดเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ทำให้สังคมมองเห็นว่าใคร ๆ ก็เป็นครูได้ เนื่องจากยังไม่มิกฎหมายควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู

4. ครูส่วนใหญ่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะครูในชนบท ซึ่งถือว่าเป็นครูส่วนใหญ่ เนื่องจากขาดหน่วยงาน หรือองค์กรซึ่งทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ของครูอย่างแท้จริง

5. ระบบการบริหาร โครงสร้าง และหลักสูตรการผลิตครูขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากสถาบันผลิตครูมีหลายสังกัด ทำให้มาตรฐานวิชาชีพครูตกต่ำ

6. ความบกพร่องของฝ่ายใช้ครู ซึ่งใช้ครูไม่ตรงตามหน้าที่ เช่น เอาครูปฏิบัติการสอนไปทำหน้าที่ด้านธุรการ โดยเฉพาะข้าราชการครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องไปทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอน ทำให้เกิดการสูญเปล่าทางวิชาการ

7. ความไม่เสมอภาคในการกระจายครู ครูส่วนใหญ่มักปฏิบัติงานในส่วนกลาง ทำให้เกิดการขาดแคลนครูในส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคด้านการศึกษา นักเรียนในส่วนกลางมีคุณภาพทางการศึกษามากกว่านักเรียนในท้องถิ่น

8. พฤติกรรมทางการสอนของครูยังไม่มีปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเจริญทางเทคโนโลยี และ เทคนิคการสอนใหม่ ๆ

9. ฐานะและบทบาทของครูตกต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ

นอกจากนี้ สมคิด ศิลป์ประกอบ (2529: 58) ได้กล่าวถึงปัญหาที่ทำให้คุณภาพของครูตกต่ำว่า จากการที่มีครูจำนวนหนึ่งได้เข้ามาเป็นครู โดยมีได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมวิชาชีพครู เหล่านี้จึงไม่เข้าใจในเรื่องพัฒนาการของเด็ก เรื่องจิตวิทยาการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผล นอกจากนี้ยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน อันทำให้สังคมทั้งหลายมองเห็นว่า ครูขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ ไม่ให้ความสำคัญความอบอุ่นแก่เด็กเพียงพอ ไม่อาจเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ไม่เป็นปูชนียบุคคลเหมือนครูสมัยก่อน ตารางที่ 2 แสดงจำนวนครูที่มีวุฒิทางครูกับไม่มีวุฒิทางครู ปี 2527 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนของครูที่มีวุฒิทางครูและไม่มีวุฒิทางครู จำแนกตามสังกัด ปีงบประมาณ 2527

สังกัด	จำนวนครู				รวม
	มีวุฒิทางครู		ไม่มีวุฒิทางครู		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	341,082	92.07	29,359	7.93	370,441
กรมสามัญศึกษา	76,169	82.00	16,724	18.00	92,893
กรมการฝึกหัดครู	6,150	95.60	283	4.40	6,433
กรมอาชีวศึกษา	8,690	60.93	5,573	39.07	14,263
กรมพลศึกษา	1,024	95.52	48	4.48	1,072
กรมศิลปากร	693	94.29	42	5.71	735
กรมการศึกษานอกโรงเรียน	1,856	90.45	196	9.55	2,052
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา	1,820	41.60	2,556	58.40	4,376
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน	47,133	67.06	23,150	32.94	70,283
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร	10,923	90.99	1,081	9.01	12,004
สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น	10,722	94.37	640	5.63	11,362
รวม	506,262	86.41	79,652	13.59	585,914

ที่มา: รายงานประจำปีเกี่ยวกับครู พ.ศ. 2527 ฝ่ายวิจัยและประเมินผลกองมาครฐาน
วิชาชีพครู ครูสภา กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 19

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า ข้าราชการครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และครู
สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปีงบประมาณ 2527 จำนวน
585,914 คน เป็นครูที่ไม่มีวุฒิทางครูถึง 79,652 คน คิดเป็น 13.59% ของครูทั้งหมด ดังนั้น
วิชาชีพครูซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เมื่อมีบุคคลกลุ่มหนึ่งมิได้ฝึกฝนมาทางวิชาชีพครูได้เข้ามาอยู่
ในวิชาชีพครูย่อมทำให้วิชาชีพครูไม่ได้รับการนิยมนยกย่องจากสังคมทั่วไปเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสรุปได้ว่า วิชาชีพครูมีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาด้านปริมาณ ได้แก่ การผลิตครูมากเกินไป ไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตครูได้ ไม่มีแผนการใช้ครูโดยส่วนรวมที่หน่วยงานผลิตครูจะสามารถยึดเป็นแนวทางในการผลิตครูเชิงปริมาณได้

2. ปัญหาด้านคุณภาพ ได้แก่ ตัวครูมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูต่ำ หลักสูตรการผลิตครูไม่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา เกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษาครูยังไม่เหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง การประเมินผลยังไม่มียุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ตลอดจนการบรรจุครูที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมวิชาชีพครู เข้ามา เป็นครู

ปัญหาดังกล่าวนี้ มีผลกระทบโดยตรงต่อวิชาชีพครู กล่าวคือ ทำให้มาตรฐานของวิชาชีพครูตกต่ำลง ไม่ได้รับการนิยมนยกย่องจากสังคมทั่วไปเท่าที่ควร การที่จะยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู องค์กรวิชาชีพครูหรือสถาบันวิชาชีพครู ย่อมมีบทบาทสำคัญ เพราะถ้าองค์กรวิชาชีพครูหรือสถาบันวิชาชีพครูมั่นคงและเข้มแข็งแล้วก็จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของผู้ประกอบวิชาชีพครูได้เป็นอย่างดี และจะได้ควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูโดยการพัฒนาผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นครูอย่างแท้จริง

องค์กรวิชาชีพครู

องค์กรวิชาชีพ หมายถึง สมาคม ชมรม สภา ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เช่น องค์กรวิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ครูสภา สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมศึกษาสัมพันธ์ สมาพันธ์ครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทย ฯลฯ ส่วนองค์กรวิชาชีพอื่น เช่น เนติบัณฑิตยสภา สมาคมนายความแห่งประเทศไทย สภาการพยาบาล สมาคมสถาปัตยกรรม แพทยสภา ฯลฯ

หลักการและความมุ่งหมายขององค์กรวิชาชีพครู

องค์กรวิชาชีพครู เป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยครู และได้รับการสนับสนุนโดยครู โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ภารกิจหลักที่องค์กรวิชาชีพจะต้องปฏิบัติก็คือ การทำให้สมาชิกมีสวัสดิการ และสวัสดิภาพดีขึ้น มีความรู้ความสามารถ มีประสิทธิภาพ สามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตัวเองได้ นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการอื่น ๆ แทนสมาชิกในเรื่องที่สมาชิกไม่สามารถ

ดำเนินการได้เป็นรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ ตลอดจนชื่อเสียงของวิชาชีพ เช่นเดียวกับ แพทยสภา สมาคมสถาปัตยกรรม สมาคมวิศวกรรมสถาน ฯลฯ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ม.ป.ป.: 3)

จากหลักการและความมุ่งหมายขององค์การวิชาชีพครูดังกล่าว สามารถจะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ขององค์การวิชาชีพครูได้ คือ

1. บทบาทที่พึงประสงค์

- 1.1 เป็นองค์กรอิสระและเป็นศูนย์กลางหลอมรวมของบุคคลในวิชาชีพครู
- 1.2 สร้างจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครูขึ้นควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบอันเหมาะสมของวิชาชีพและเพื่อธำรงไว้ซึ่งเกียรติและมาตรฐานของวิชาชีพครู
- 1.3 ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้ได้คนดี มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาสู่วิชาชีพครู และมีอำนาจถอนใบอนุญาตในกรณีที่มีผู้ประกอบวิชาชีพประพฤติบกพร่อง ทำความเสื่อมเสียมาสู่วิชาชีพครู
- 1.4 สร้างความดีเด่นทางวิชาชีพครู
- 1.5 สร้างสรรค์ จรรโลงความมั่นคงแห่งวิชาชีพครูของสมาชิก
- 1.6 ค้ำจุนเพื่อจัดสรร ดูแล รักษาและปกป้องสวัสดิภาพและสวัสดิการของครู
- 1.7 เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาสังคม

2. ลักษณะและหน้าที่

- 2.1 เป็นองค์กรอิสระ หันจากความผูกพันของระบบราชการ เพื่อให้สามารถควบคุม ส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการและมีมาตรฐานในวิชาชีพได้ ความวิญญูประสงค์
- 2.2 ก่อตั้งจากระดับล่าง โดยการเลือกตั้งจากสมาชิกระดับท้องถิ่น
- 2.3 ทำหน้าที่เป็นตัวแทนอันแท้จริงของครู เพียงองค์กรเดียว
- 2.4 ให้ความเห็นและมีส่วนร่วมกำหนด หรือเห็นชอบในนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ โดยทั่วไป เช่น หลักสูตร แผนการเรียน อุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอน การฝึกอบรม การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา การบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษาและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติโดยตรง

- 2.5 ความคุมมาตรฐานวิชาชีพและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งกฎหมาย
- 2.6 พัทธ์สิทธิ์ เสรีภาพและสวัสดิภาพและธำรงไว้ซึ่งสิทธิ์ของครูตามกฎหมาย
- 2.7 ส่งเสริมบริการให้ครูทั้งด้านวิชาการและสวัสดิการ
- 2.8 ส่งเสริมวิชาชีพครู พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณภาพและประสิทธิภาพของครู
- 2.9 วิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู
- 2.10 ประสานงานระหว่างสมาคมวิชาชีพครู (สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา 2530 : 1-2)

องค์กรวิชาชีพครูในประเทศไทย

ปัจจุบันในประเทศไทยมีองค์กรวิชาชีพครูอยู่มากมาย เช่น สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ฯลฯ แต่หน่วยงานที่ถือว่าเป็นองค์กรหลัก และเป็นศูนย์กลางของวิชาชีพครู คือ คุรุสภา (สุรพันธ์ ธำรงค์ธำรงกิจการ ม.ป.ป. : 2) ในฐานะที่คุรุสภา เป็นองค์กรวิชาชีพครูแห่งเดียวที่ได้กำเนิดขึ้นโดยผลบังคับตามกฎหมาย คือพระราชบัญญัติครูพุทธศักราช 2488 โดยมีสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็คือ ให้มีสภาในกระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า คุรุสภา และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ให้ครูทุกคนเป็นสมาชิกของคุรุสภา และให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2521 ว่าให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ให้ความเห็นแก่กระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการจัดการศึกษาโดยทั่วไป หลักสูตร แผนการเรียน อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน การฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา
2. ควบคุมและสอดส่องจรรยา มารยาท และวินัยของครู พิจารณาโทษครูผู้ประพฤติผิดและพิจารณาคำร้องทุกข์ของครู
3. พัทธ์สิทธิ์ของครูภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
4. ส่งเสริมให้ครูได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตามสมควร
5. พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณภาพและประสิทธิภาพของครู

คุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพครู

คุรุสภาได้พยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพในฐานะองค์กรวิชาชีพครู ดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณภาพ และประสิทธิภาพของครู คุรุสภาได้ดำเนินการร่วมกับกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการให้ความรู้แก่ครูโดยการอบรม ประชุมสัมมนา อบรมภาคฤดูร้อน เพื่อสอบรับคุณวุฒิครู จัดทัศนศึกษา การเดินทางเพื่อการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ ช่วยทำหลักสูตรวิชาชุดครู จัดห้องสมุดให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ ให้ทุนการศึกษาค้นคว้าวิจัย และเผยแพร่ความรู้แก่ครูในรูปแบบต่าง ๆ
2. การควบคุมจรรยาแห่งวิชาชีพ คุรุสภาได้จัดวางจรรยาความระ เหมียบประเพณีของครู และวินัยตามระ เหมียบประเพณีของครูขึ้น โดยมอบให้อนุกรรมการสอดส่องจรรยา มารยาทและวินัยของครู พิจารณาข้อ เสนอเรื่องจรรยาและวินัยของครู ซึ่งทางคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เสนอมายังกระทรวงศึกษาธิการนำมาปรับปรุงจรรยาและวินัยตามระ เหมียบประเพณีของครู รวมทั้งสิ้น 10 ข้อ และคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาเห็นชอบแล้วก็ให้ประกาศใช้ เป็นมาตรฐานทางจรรยาและวินัยของครู เมื่อปี พ.ศ. 2526
3. ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2523 ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูของคุรุสภาถูกตัดไปนั้น คุรุสภาก็ได้หาทางปรับปรุงโครงสร้างในการดำเนินงานใหม่ โดยหันมาพิจารณาหน้าที่ในฐานะ เป็นสถาบันวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพจากผลการสัมมนาที่โรงแรมไทยไฮเดิล กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2523 นักการศึกษาที่เข้าร่วมสัมมนาดังก็เรียกร้องให้คุรุสภาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพโดยตรงและยัง เสนอแนะถึงวิธีการควบคุม โดยการให้คุรุสภาเป็นหน่วยงานออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และควบคุมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครูให้เข้มแข็ง เพื่อยกระดับและธำรงเกียรติคุณของวิชาชีพครู เอาไว้ ข้อเสนอแนะอันนี้ได้มีผลกระทบมาสู่โครงสร้างใหม่ของคุรุสภาด้วย และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 ก็มองเห็นแนวโน้มที่จะให้คุรุสภาเป็นสถาบันควบคุมการประกอบวิชาชีพครู แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ไม่ได้ให้อำนาจคุรุสภาดำเนินการแต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดกว้าง ๆ ไว้ว่า ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา แต่ไม่มีบทลงโทษสำหรับครูที่ไม่เป็นสมาชิกคุรุสภา ดังนั้นคุรุสภาจึงเห็นว่าถ้าจะให้คุรุสภาดำเนินการควบคุมการประกอบวิชาชีพครูให้ได้ผลจะต้องกำหนดเป็นกฎหมายที่แน่นอน และควรมีบทลงโทษแก่ผู้ประกอบวิชาชีพโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย พระราชบัญญัติครูฉบับใหม่ที่คุรุสภาจะ เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสนอต่อรัฐบาล และรัฐสภาต่อไปนี้ ก็จะมีบทบัญญัติที่กำหนดให้คุรุสภามี

อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพครูอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณา เป้าหมายและหลักการขององค์กรวิชาชีพครู โดยเปรียบเทียบกับงานที่ครูสภา ทำอยู่ในปัจจุบันนั้น จะเห็นได้ว่างานหลักที่ครูสภาได้พยายามทำอย่างต่อเนื่องตลอดมานั้น ได้แก่ การส่งเสริมด้านสวัสดิการและการพิจารณาความรู้ความสามารถของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู และ ถ้าครูสภาดำเนินการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็นผลสำเร็จและประกาศใช้ ครูสภาก็จะ ทำหน้าที่ด้านควบคุมและสอดส่องจรรยาบรรณความประพฤติของครูอีกอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งเท่ากับว่าครูสภาย่อมมีฐานะ เป็นองค์กรวิชาชีพครูอย่างแท้จริง (จุฑานาถ ภูเจริญ 2530: 27-28)

องค์กรวิชาชีพครูในต่างประเทศ

การจัดองค์กรครูในต่างประเทศ มีโครงสร้างของการบริหารงานไม่เหมือนของครูสภา ที่ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรครูของต่างประเทศก่อตั้ง เป็น เอกเทศคล้ายกับ สหภาพแรงงาน จึงทำให้องค์กรครูของต่างประเทศมีความคล่องตัวในการทำงาน ในการต่อสู้เพื่อ สิทธิอันพึงได้ของครู เช่น เงินเดือน สวัสดิการ สิทธิทางการเมืองในฐานะ เป็นพลเมือง

ประเทศอินโดนีเซียมีองค์กรชื่อย่อว่า PGRI (Persatuan Guree Republic of Indonesia) เป็นองค์กรครูที่ใหญ่และมีอิทธิพลมาก มีบทบาททางการเมืองสูง มีพลังพอที่จะทำ ให้พรรคการเมืองของอินโดนีเซียที่มีนโยบายสอดคล้องกับ PGRI ขึ้นเป็นรัฐบาลได้ ดังนั้นครูและ PGRI จึงมีฐานะในสังคมสูงและสามารถต่อรองกับรัฐบาลเพื่อครูได้ และยังได้รับงบประมาณพิเศษ จากรัฐบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์กร PGRI

ประเทศสิงคโปร์มีองค์กรชื่อย่อว่า STU (Singapore Teacher's Union) เป็น องค์กรที่มีการต่อสู้ และการบริการเพื่อครูอย่างแท้จริง มีการสร้างนิคมครูให้ครูอยู่ เป็นกลุ่มก้อนใน อัตราค่าเช่าที่ราคาถูก

ประเทศนิวซีแลนด์มีองค์กรชื่อย่อว่า NZEI (New Zealand Education Institute) การก่อตั้งองค์กร NZEI เริ่มจากครูในโรงเรียนออกเสียงเลือกตัวแทนโรงเรียนเรียกว่า School Liason Officer และผู้แทนโรงเรียนจะเชื่อมโยงระหว่างครูในโรงเรียนกับองค์กร สาขา (Branch Organization) และเป็นผู้คัดเลือก Branch Commitus ซึ่งมีชื่อเฉพาะ ว่า Management Commitees กรรมการเหล่านี้นอกจากทำหน้าที่บริหารแล้ว ยังทำหน้าที่ติดต่อกับสำนักงานใหญ่ระดับชาติ และคัดเลือก National Executive ด้วย (สำนักงานเลขาธิการ ครูสภา ม.ป.ป.: 110)

องค์การวิชาชีพครูไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือในต่างประเทศ จะเห็นว่ามี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือวิชาชีพครู เพราะการที่วิชาชีพครูจะเจริญขึ้นได้นั้น องค์การวิชาชีพครูจะต้อง มีความแข็งแกร่งอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะได้ทำหน้าที่ของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การยกระดับวิชาชีพครู

การที่จะกำหนดมาตรการในการดำเนินการยกระดับวิชาชีพครูให้ได้ผลดีมีความจำเป็นที่ จะต้องศึกษาถึงความเป็นมาของการยกระดับวิชาชีพครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

การยกระดับวิชาชีพครูในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษา เพื่อให้เยาวชนของเราได้รับการศึกษา ในระดับและประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การฝึกหัดครู ผลิตศึกษา ศิลปกรรม นาฏกรรม ฯลฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะเป็นผู้กำหนดคุณวุฒิเบื้องต้นของ ผู้ที่จะเข้ามาเป็นครูซึ่งย่อมต่างกัน ตามความรู้ความสามารถที่ต้องการใช้ ส่วนมากมักจะมุ่งเฉพาะ ต้องการผู้รู้อะไร ไปสอนอะไร โดยยึดหลักที่ว่า ผู้รู้ย่อมสอนได้ ประกอบกับในระยะแรก การจัดการศึกษายังขาดแคลนผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาประกอบวิชาชีพครูโดยตรงจากสถาบันฝึกหัดครู ดังนั้น ผู้ที่เข้าสู่วิชาชีพครูโดยมิได้ผ่านการฝึกอบรมหรือการ เตรียมสำหรับ เข้าสู่วิชาชีพครูโดยเฉพาะ เมื่อเป็นครูแล้วก็จะพยายามฝึกฝนตนเองโดยวิธีฝึกปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นครูได้ค้ำบ้าง พอเป็น ได้บ้าง และบางส่วนก็พยายามศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง ในการสอนเพิ่มวุฒิทางครู (สุรชาติ เสนาจักร 2527: 23) ซึ่งความพยายามของครูที่จะฝึกฝนอบรมตนเองอยู่ตลอดเวลานี้ก็ไม่ได้ ถูกทอดทิ้งจากหน่วยงานของรัฐบาล โดยเฉพาะกรม กองต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย ต่างก็ได้มีการจัดดำเนินการในเรื่องของการพัฒนาหรือยกระดับวิชาชีพครูตาม ขอบเขตหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ได้แก่

1. ด้านมาตรฐานทางวุฒิ หน่วยงานต้นสังกัดของครูก็ได้ทำการส่งเสริมให้ครูได้มี โอกาสศึกษาเล่าเรียนเพื่อเพิ่มวุฒิและปรับวุฒิให้ เมื่อมีวุฒิเพิ่มขึ้น และเลื่อนเงินเดือนให้สูงขึ้นตาม วุฒิ มีการให้ทุนไปศึกษาคือโดยได้รับเงินเดือนเต็ม ให้ไปศึกษาอบรมเพิ่มเติมในระหว่างปิดภาค เรียน นอกจากนั้น กรม กอง ต่าง ๆ ตลอดจนทบวงมหาวิทยาลัยยังได้จัดให้มีการสัมมนา อบรม ประชุมทางวิชาการประเภทต่าง ๆ เป็นครั้งคราว แต่เนื่องจากมีครูเป็นจำนวนมากและงบประมาณ มีจำกัด จึงทำให้การประชุมอบรม สัมมนาดังกล่าวได้ไม่มากนัก

2. การเลื่อนตำแหน่ง โดยกฎหมายและระบบโครงสร้างของระบบบริหารกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้ครูได้เลื่อนขึ้น เป็นผู้บริหารการศึกษาในกรม กองต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพของครูแต่ละคน

3. การจัดสวัสดิการให้แก่ครู หน่วยงานต้นสังกัดจะทำหน้าที่ดำเนินการ เกี่ยวกับสวัสดิการให้แก่ครู ซึ่งครูจะได้รับสวัสดิการโดยกฎหมายและระเบียบของรัฐ ในลักษณะ เช่นเดียวกับราชการอื่น ๆ อันได้แก่ สิทธิในการลาป่วย ลากิจจรรยา ลาพักผ่อน ค่ารักษาพยาบาลของตน บุตร ภรรยา บิดา-มารดา ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะเดินทาง ค่าเช่าบ้าน ฯลฯ ส่วนครูในโรงเรียนเอกชนซึ่งก็เป็นสถานศึกษาภายใต้การควบคุมของรัฐก็จะมีสวัสดิการมากน้อยต่างกัน แล้วแต่ นายจ้าง เป็นผู้กำหนด ซึ่งก็ไม่สามารถเทียบได้กับครูรัฐบาล (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2527: 34-35)

4. การอำนวยความสะดวกในการทำงาน หน่วยงานจัดการศึกษาของรัฐส่วนใหญ่ได้จัดบุคลากรทางการศึกษาอื่นช่วยงานครูในโรงเรียน เพื่อผ่อนงานครูมิให้ต้องทำงานอื่นนอกจากการสอน บุคลากรเหล่านี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ ห้องสมุด ไลศทัศนศึกษา ณะแนว พยาบาล ฯลฯ และนอกจากนั้น ยังมีบริการด้านวิชาการ เช่น คำரா รูปกรณั และทุกกรมก็จะมีศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำแก่ครูผู้สอนในโรงเรียน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการ เกี่ยวกับการยกระดับวิชาชีพครูอยู่บ้างแล้ว ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรักษาสถานภาพของวิชาชีพครูให้อยู่ในระดับสูงได้ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการยกระดับวิชาชีพครูร่วมกัน เพื่อวิชาชีพครูจะได้มีมาตรฐานสูงขึ้นจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีผู้เสนอแนะวิธีการและมาตรการต่าง ๆ ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแนวคิดใกล้เคียงกัน ดังนี้

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้เสนอให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ให้ปรับปรุงสถาบันวิชาชีพเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ของครู และจัดหลักประกันให้แก่วิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีสถานภาพที่ดีพอที่จะรักษาฐานะ และบทบาทที่พึงประสงค์ไว้ได้ (คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา: 2519)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกรมการฝึกหัดครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกรมการฝึกหัดครู 2520: 23-27) ได้เสนอแนะมาตรการและวิธีการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้การผลิตและมาตรฐานวิชาชีพครู 7 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพต้องกำหนดมาตรฐานการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้ครูให้เหมาะสมกับความสามารถหรือประเภท มีเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้มีความสามารถเข้ามาสู่อาชีพครูให้มากขึ้น

2. การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ให้มีการรับรองมาตรฐานการฝึกหัดครูทั้งสองลักษณะ คือ รับรองมาตรฐานของสถาบันและหลักสูตรการศึกษา และให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นหน่วยมาตรฐานการฝึกหัดครู

3. การควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ ให้สถาบันวิชาชีพ (คุรุสภา) เป็นผู้ดำเนินการ เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู แก่ผู้ที่ต้องการจะเข้าสู่อาชีพครู รวมทั้งออกกฎหมายบัญญัติให้ผู้ที่ จะเข้าสู่อาชีพครูต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพครู และปรับปรุงองค์กรของครูให้เป็นอิสระ

4. โครงสร้างการผลิต หลักสูตร และประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดหลักสูตรการฝึกหัดครูขั้นต่ำเป็นระดับ ป.กศ. สูง นักเรียนฝึกหัดครูควรรับจากผู้จบระดับ ม.ศ.5 ขึ้นไป เพื่อยกระดับวิชาชีพครูและเพื่อให้ได้ครูดีมีคุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมครูที่ฝึกสอนให้ได้คุณภาพ

5. การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น เพื่อรับผิดชอบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพของครูทั้งก่อนและระหว่างประจำการ

6. การรับนักเรียนฝึกหัดครู ให้ดำเนินการคัดเลือกนักเรียนฝึกหัดครู โดยเน้นที่จะรับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าสู่อาชีพครู และแบ่งเขตในการรับนักเรียนฝึกหัดครู

7. การประสานงานการผลิตและการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคณะกรรมการประสานงานการผลิตและการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การใช้ และสถาบันวิชาชีพครู ทำหน้าที่วางนโยบายและวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยใช้ และประสานงานระหว่างสถาบันผลิตด้วยกัน

จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของข้อเสนอแนะที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นแนวความคิดที่ต่อเนื่องมาจากแนวความคิดหรือแนวปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาที่ได้เสนอแนะไว้ และจากการเสนอแนะดังกล่าว คุรุสภาได้จัดให้มีการสัมมนามาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นระหว่างวันที่ 16-18 กรกฎาคม 2523 ณ โรงแรมไทยไฮเดิล ซึ่งผลที่ได้จากการสัมมนาครั้งนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่กล่าวมาแล้วตอนต้น ทั้งยัง เสนอแนะวิธีการให้เป็นแนวปฏิบัติได้ยิ่งขึ้น

กล่าวคือ

1. เพื่อที่จะแก้ไข ฐานะ บทบาท และปัญหาของครูในปัจจุบันให้ดีขึ้น ต้องจัดให้มีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นอย่างรีบด่วน ด้วยวิธีการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู และการส่งเสริมด้วยวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ

2. ให้มีสถาบันวิชาชีพครูที่มีกฎหมายรับรองขึ้นโดยรีบด่วน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู และการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ด้วยวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ สถาบันวิชาชีพครู จะต้องเป็นสถาบันอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานของทรงราชการ เป็นสถาบันของครู บริหารโดยครู และทำงานเพื่อครูอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2523: 12-27) เพื่อตอบสนองแนวทางที่เสนอแนะไว้หน่วยงานหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู เช่น กรมการฝึกหัดครู ได้จัดการประชุมปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงวิธีการคัดเลือกนักศึกษาครู และสรรหาอาจารย์วิทยาลัยครูระหว่างวันที่ 25-28 พฤษภาคม 2524 ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ที่ประชุมเสนอแนะให้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู โดยจัดให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ความคุมส่งเสริมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู จัดให้มีการพิทักษ์สิทธิในการประกอบวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2524: 7)

สรุปได้ว่า แนวคิดของนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ประชุมสัมมนาในแต่ละครั้งให้ความสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก พร้อมทั้งมีข้อเสนอป้องกันทั้งหมดให้มีการปรับปรุงองค์กร หรือสถาบันวิชาชีพครูเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากรายงานต่าง ๆ ดังนี้

จากรายงานการสำรวจภาวะทางการศึกษาของประเทศ พ.ศ. 2525 (Education Sector Survey) โดยสำนักนายกรัฐมนตรีในปัญหาข้อ 1. เรื่องข้อเสนอแนะการฝึกหัดครูเกี่ยวกับแนวนโยบายด้านคุณภาพ ควรดำเนินการให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กำหนดให้ผู้ที่มิใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเท่านั้นจึงจะเป็นครูได้ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ 2525: 104)

จากรายงานการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถาบันผลิตครู ครั้งที่ 9 เรื่อง "การพัฒนาวิชาชีพครู" ซึ่งจัดโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ 27-29 พฤศจิกายน 2528 ได้ข้อสรุปว่า ควรมีการสอบใบประกอบวิชาชีพครู องค์กรวิชาชีพครูต้องทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิ และ

ประโยชน์ของครู โดยดำเนินการควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างจริงจัง และจัดสวัสดิการสำหรับครู มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และมีการถอนใบอนุญาตในกรณีที่มีผู้ประกอบวิชาชีพหมกหมองนำความเสื่อมเสียมาสู่วิชาชีพครู

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2528: 4) ได้รายงานผลการประชุมสัมมนาสมาคมวิชาชีพครูครั้งที่ 4 เรื่อง “ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูกับความจำเป็นในอนาคต” ได้สรุปว่า

1. ผู้ที่จะเป็นครูจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
2. ให้มีองค์กรรับผิดชอบองค์กรเดียว โดยองค์กรนี้ควรประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานวิชาชีพต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์กรนี้จะวางหลักเกณฑ์การออกใบอนุญาตการเพิกถอนใบอนุญาตและอื่น ๆ
3. ให้ออกกฎหมายมารองรับ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และใบอนุญาตที่ออกมานี้ จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อครูประจำการในปัจจุบันที่ทำการสอนอยู่

การยกระดับวิชาชีพครูในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีการยกระดับวิชาชีพครูมาเป็นเวลานาน เนื่องจากเป็นประเทศที่ส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป และเป็นประเทศที่ส่งเสริมลัทธิและเสรีภาพในการปกครอง ทำให้วิชาชีพต่าง ๆ ในประเทศนี้มีองค์การวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจำนวนมาก มีการรวบรวมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้วิชาชีพของคนมีศักดิ์ศรี มีสถานภาพสูงขึ้น ตลอดจนมีฐานะและการดำรงอยู่ของผู้ประกอบวิชาชีพของตนสามารถดำรงอยู่ได้ในเศรษฐกิจอย่างเพียงพอและได้รับการยกย่องจากสังคม วิชาชีพครูก็เช่นเดียวกันกับวิชาชีพชั้นนำต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น การแพทย์ วิศวกรรม และอื่น ๆ คือมีองค์กรระดับชาติที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสมาชิกที่ประกอบอาชีพเดียวกัน สำหรับวิชาชีพครู

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีสถาบันผู้ประกอบอาชีพครูแห่งชาติ (National Council for Accreditation of Teacher Education) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 1954 ทำหน้าที่ในการรับรองการศึกษาวิชาชีพครู รับรองหลักสูตรของสถาบันผลิตครูและเมื่อสถาบันใดที่ NCATE รับรอง จะได้รับ Teacher Certificate ในสาขานั้น ๆ ทั้งนี้รัฐต่าง ๆ จะเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ

และมาตรฐานของครูแตกต่างกันไป เช่น โรงเรียนมัธยมทางตอนเหนือของสหรัฐอเมริกา ระบุว่าครูจะต้องมีความรู้ปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่กำหนดให้ เป็นที่ยอมรับ มีวิชาที่ฝึกสอน ความที่วิทยาลัยกำหนด อาจจะเพิ่มแขนงวิชาวิทยาศาสตร์และสังคม มีหลักสูตรการทำงานด้านวิชาชีพครู สำหรับครูที่ได้รับปริญญาโท ให้ใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ 10 ปี ในมลรัฐอลาสก้า กำหนดเกณฑ์ไว้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้อง เป็นพลเมืองของประเทศ อายุ 18-65 ปี จบการศึกษاپริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความถนัดในวิชาชีพตามระดับที่สอน สิ่งสำคัญในการที่จะออกใบอนุญาต คือ ครูจะต้องศึกษาคตามหลักสูตรที่กำหนด การอบรมตามที่กำหนด พิจารณาประสบการณ์ก่อนได้รับ ใบอนุญาต และต้องมีใบรับรองการฝึกปฏิบัติงานจากสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าหน้าที่สำคัญของ NCATE ก็คือการทำให้ครูจำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ก่อนทำการสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2522: 30-51) องค์กรครูในสหรัฐอเมริกามีมากมาย แต่ที่สำคัญ คือ American Federation of Teachers (AFT) กับ National Education Association (NEA) ทั้ง 2 สถาบันนี้มีลักษณะเป็นสหภาพแรงงานครู ทำหน้าที่ดูแลพิทักษ์ปกป้อง สิทธิของครู ครูในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นรวมตัวเป็นสหภาพ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น (School District) ซึ่งต่างก็เป็นอิสระต่อกัน และสหภาพในระดับท้องถิ่นนี้ในรัฐหนึ่ง ๆ ก็จะรวมตัวกัน เป็นสหพันธ์ระดับรัฐ เช่น ในรัฐ New York จะรวมเป็นสหพันธ์เรียกว่า United Federation of Teachers (UFT) จากนั้นจึงจะรวมกันเป็นระดับชาติโดยแบ่งออกเป็น 2 องค์กรใหญ่ ๆ คือ NEA และ AFT โดยสหภาพที่ขึ้นกับ NEA จะมากกว่า AFT ซึ่งเป็นคู่แข่งด้านจำนวนสมาชิก กันอยู่ คณะกรรมการควบคุมใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของแต่ละรัฐจะมีผู้แทนของทั้งสองสหภาพคือ NEA และ AFT เป็นกรรมการอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งจะเป็นปากเสียงแทนครู ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมกฎหมายหรือกฎระเบียบใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของครู ทั้งสองสหภาพ จะนำประเด็นนั้นมาประชุมกัน กำหนดจุดยืนให้แก่ผู้แทนของคนในคณะกรรมการ หรืออาจใช้อิทธิพล ทางสภานิติบัญญัติของรัฐแล้วแต่กรณี เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา บ.ป.ป.: 10-11)

การบรรจุครูในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย คือ

1. สถาบันฝึกหัดครู เป็นผู้เสนอแนะเกี่ยวกับผู้ขอใบอนุญาตทำการสอน เฉพาะวิชาที่ ได้รับการศึกษา โดยจะต้องมีสมรรถภาพในการสอนด้านนั้นจริง

2. ส่วนสถาบันการศึกษาที่เป็นผู้ใช้ครู จะต้องบรรจุครูให้สอดคล้องตามหมวดวิชาที่ครูศึกษามา และมีหลักฐานแสดงว่า มีความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชานั้น

3. หน่วยงานที่รับรองมาตรฐานวิชาชีพครู และหน่วยงานการศึกษาของรัฐจะควบคุมดูแลให้สถาบันฝึกหัดครูรับรองว่า ผู้สมัครครูมีคุณสมบัติตรงตามความเป็นจริง และให้โรงเรียนมอบหมายงานให้ครูตรงกับความสามารถของครู

4. สมาคมวิชาชีพครูจะต้อง เอาใจใส่ระวังการใช้ครูให้ครูได้ปฏิบัติงานตามความสามารถและตามสัญญาการจ้าง

5. ตัวครูเองจะต้องรับงานสอนตามกลุ่มวิชาที่ตนได้รับการศึกษามา และต้องแน่ใจว่าจะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี

การใช้หลักสูตรของสถาบัน ผู้ที่ผ่านการศึกษามาจากสถาบันผลิตครูซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพโดยไม่ต้องผ่านการทดสอบอีก

การยกระดับวิชาชีพครูในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มตั้งแต่ ปี 1960 โดยองค์การวิชาชีพครูแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำโดยเริ่มจากเมืองใหญ่ ๆ และขยายไปทั่วประเทศ อาศัยหลักการเดียวกับสมาคมวิชาชีพอื่น ๆ ดังนี้

1. ใช้การตกลงของวิชาชีพและออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ โดยวิธีการนี้จะเป็นการทำเพื่อรักษามลประโยชน์ของผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน

2. ความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียน จะเป็นวิธีการรวมพลังให้ครูได้รับสิทธิของครู และเป็นการยกฐานะทาง เศรษฐกิจและวิชาชีพครู

3. พยายามหาวิธีการให้ฐานะและวิชาชีพครูได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น

4. เปิดโอกาสให้กลุ่มวิชาชีพครูที่มีอยู่ได้ให้บริการแก่ครูในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการทำให้การศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น (สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา 2522: 30-51)

การรวมกลุ่มวิชาชีพครูเป็นวิธีการที่แสดงพลังที่มีอยู่ภายในกลุ่ม การรวมกลุ่มจะสามารถทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนั้น สมาคมวิชาชีพจึงมีการรวบรวมสมาชิก และให้สมาชิกได้ออกความคิดเห็น เพื่อจะได้วางนโยบายในการดำเนินการต่อไป (Stinnette 1970: 493)

ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษมีครูมากกว่า 643,000 คน ครูส่วนมากจะต้องมีประกาศนียบัตร ซึ่งออกให้โดยทบวงการศึกษารัฐ เงินเดือนครูจะมีอัตราเงิน เดือนแห่งชาติกำหนดไว้และให้ เงินเดือนครูตามวุฒิ ความรับผิดชอบและประสบการณ์ ครูทุกคนจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ในประเทศอังกฤษมีศูนย์กลางครูซึ่งสามารถหปะสังสรรค์กัน เพื่อการทำความรู้จัก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ศูนย์ดังกล่าวมีมากกว่า 600 แห่ง แต่ละแห่งจะกำหนดกิจกรรม ของศูนย์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้ง ประโยชน์ของสมาชิกครูในท้องถิ่นด้วย

ในระบบการศึกษาของอังกฤษและ เวลล์ ความคิดริเริ่มของครูแต่ละคนถือว่ามีความ สำคัญมาก เป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่ครูใหญ่จะต้อง เป็นผู้วางแผนหลักสูตรตลอดจนแผนการปฏิบัติงาน และหัวหน้าเขตจะเป็นผู้ตกลงร่วมกัน นอกจากนี้ผู้มีอำนาจในท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการฝึกอบรมครู โดยจัดบริการให้ทั้งหมดมีคณะกรรมการที่ปรึกษาของท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความร่วมมือ โดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะบริการการศึกษาแก่ครู โดยเฉพาะครูที่เพิ่งทำการสอนเป็นปีแรก (สำนักงานเลขาธิการ ครูสภา ม.ป.ป.: 94)

ประเทศออสเตรเลีย

ในประเทศออสเตรเลียมีคณะกรรมการครูศึกษา (The Board of teacher Education Queensland) หน้าที่ของคณะกรรมการคือ ปรึกษาหารือและออกเยี่ยมเยียนสถาน- ศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมเพื่อพัฒนาครูและการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า คณะกรรมการประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้แทนครู อาจารย์ใหญ่ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา งานหลักของคณะกรรมการคือการรับผิดชอบต่อกระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องของครู การรับรองการศึกษาของครู พิจารณาลักษณะที่เหมาะสม สำหรับครูพิจารณาหาวิธีการ เพื่อที่จะส่งเสริมครูทั้งในและนอกประจำการ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ กำหนดให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยแบ่งออกเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ตามที่ได้ศึกษามา ใบอนุญาตจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ แบบชั่วคราว และแบบถาวร และมีข้อกำหนดว่า ระหว่างทำการสอนครูจะต้อง เข้ารับการฝึกอบรมอยู่เสมออีกทั้งต้องปฏิบัติงานและปรับตัวให้ เข้า กับระบบการศึกษาของรัฐ (สำนักงานเลขาธิการครูสภา ม.ป.ป.: 102)

ประ เทศญี่ปุ่น

ประ เทศญี่ปุ่นจัดการศึกษาฝึกหัดครู เฉพาะระดับอุดมศึกษา เท่านั้นโดยกำหนดให้ครูทุกคนต้องผ่านการศึกษามากกว่าวิทยาลัยก่อน และต้องผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพครูอย่างสม่ำเสมอ ในปี 1962 ได้จัดตั้งสภาการฝึกหัดครู (Concil of Teachers Training) เพื่อควบคุมและกำหนดมาตรฐานของครู และรัฐ เป็นผู้กำหนดจำนวนหน่วยกิตตามรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย

นอกจากนั้น ประ เทศญี่ปุ่นได้กำหนดเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (Teacher Certification) ให้กับผู้ที่จะเป็นครูซึ่งได้ศึกษาดารายวิชาต่าง ๆ และหน่วยกิตที่รัฐกำหนดไว้ ลักษณะของใบอนุญาตจะแบ่งออกเป็นแบบถาวร และแบบชั่วคราว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ประกาศนียบัตรครูโรงเรียนอนุบาล ประกาศนียบัตรครูโรงเรียนประถม และประกาศนียบัตรครูโรงเรียนมัธยม นอกจากนี้ใบอนุญาตยังมีการแบ่งออกเป็น ใบอนุญาตเกรด 1 และใบอนุญาตเกรด 2

หลักเกณฑ์การควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครูของประ เทศญี่ปุ่น มีดังนี้

1. เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรการฝึกหัดครู ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั่วคราว
2. ปีแรกของการเข้าประกอบวิชาชีพครู ต้องทดลองปฏิบัติงาน 1 ปี
3. เมื่อผลการปฏิบัติงานได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จะได้รับประกาศนียบัตรใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูถาวร โดยมีเงื่อนไขว่าระหว่างทำการสอน ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม โดยรัฐบาลกลางและองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้การย้ายไปสอนยังสถานที่อื่น ครูจากจังหวัดที่ย้ายไปสอนอีกจังหวัดหนึ่งจะต้องสอบ เพื่อรับใบประกาศนียบัตร โดยมีกระทรวงศึกษาและสำนักงานศึกษาจังหวัดเป็นผู้จัดสอบ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2526: 69-72)

ประ เทศญี่ปุ่นมีองค์กรวิชาชีพครู และหน่วยงานที่ครูสังกัด เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพความสามารถของครู และครูจะต้องพยายามทำให้สังคม เชื่อถือและยอมรับครู ในฐานะที่ครูเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ประ เทศญี่ปุ่นมีสหภาพครู ที่พยายามส่งเสริม รักษา ป้องกัน บทบาทและฐานะของครู ซึ่งสหภาพดังกล่าว คือ สหภาพครูญี่ปุ่น (Tetsuya Kobayashi 1976: 156-160)

ประเทศเกาหลีใต้

ในประเทศเกาหลีใต้ผู้ที่เป็นครูจะต้องผ่านการศึษาจากสถาบันผลิตครูในระดับอุดมศึษา ก่อน และผ่านการฝึกฝนวิชาศึหครูอยู่ตลอดเวลา มีการจัดอบรมทั้งส่วนกลางและส่วนจังหวัด รัฐ เป็นผู้กำหนดจำนวนหน่วยกิตตามรายวิชาต่าง ๆ เมื่อศึษาครบหลักสูตร รัฐจะ เป็นผู้ออกประกาศนียบัตรอนุญาตวิชาศึหครูได้

ประกาศนียบัตรอนุญาตวิชาศึหครูนั้น จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น คือ ประกาศนียบัตรครูโรงเรียนอนุบาล ประกาศนียบัตรครูโรงเรียนประถมศึกษา และประกาศนียบัตรครูโรงเรียนมัธยมศึกษา นอกจากนั้นยังมีข้อกำหนดเพื่อควบคุมมาตรฐานวิชาศึหครู ดังนี้

1. ช่วงปีแรกที่เข้าประกอบวิชาศึหครู ครูต้องทดลองปฏิบัติงานเป็นเวลา 1 ปี ถ้าผลเป็นที่น่าพอใจ และเข้าเกณฑ์มาตรฐาน
2. เมื่อมีผลงานที่มีประสิทธิภาพตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะได้รับประกาศนียบัตรครูฉบับถาวร

นอกเหนือจากนั้นรัฐยังได้กำหนดเงื่อนไขให้ครู เข้ารับการอบรม หรือศึษาเพิ่มเติม อยู่เสมอในระหว่างที่ทำการสอน โดยรัฐบาลกลาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ถ้าครูย้ายไปสอนอีกจังหวัดหนึ่งจะต้องสอบได้ผ่านข้อสอบของจังหวัดนั้น จึงจะได้รับใบประกาศนียบัตรอนุญาตให้ประกอบวิชาศึหครูในจังหวัดนั้น ๆ ได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาม.ป.ป.: 110)

จะเห็นได้ว่าประเทศเกาหลีใต้มีการดำเนินการ เกี่ยวกับการยกระดับวิชาศึหครูคล้ายกับประเทศญี่ปุ่นมาก และทั้งสองประเทศยัง เน้น เรื่องการฝึกอบรม เพื่อให้ครูมีประสมการณเป็นสำคัญ

เมื่อศึษาการยกระดับวิชาศึหครูของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นว่าการยกระดับวิชาศึหครูของประเทศเหล่านั้นมีหลักการ คล้ายคลึง กันคือ มีสถาบันวิชาศึหครูที่จะเป็นผู้ควบคุม ดูแล และส่งเสริมวิชาศึหครู มีการยกระดับวิชาศึหครูโดยการออกไปอนุญาตประกอบวิชาศึหครู การเพิกถอนใบอนุญาต ตลอดจนการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถของครูให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นบางประเทศก็ได้มีการกำหนดให้ครูมีใบอนุญาตประกอบวิชาศึหเฉพาะท้องถิ่น เมื่อครูโยกย้ายไปสอนยังท้องถิ่นอื่นก็จะต้องสอบใหม่ เพื่อรับใบอนุญาตให้สอนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ได้ นั่นว่าเป็นมาตรการที่รัดกุม ทำให้ครูต้องศึกษาและปรับตนเองตลอดเวลา เช่นนี้ย่อมทำให้ครู
รักษาคุณภาพอยู่ตลอดและแน่นอนย่อมส่งผลทำให้วิชาชีพครูมีมาตรฐานอยู่ในระดับสูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับวิชาชีพครู

นอกจากผลการประชุมสัมมนาและรายงานการศึกษาอื่น ๆ ต่างก็เห็นด้วยกับการยกระดับ
มาตรฐานวิชาชีพครู โดยการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การยกระดับวิชาชีพครูต่างก็ได้ผลการวิจัยไปทำนองเดียวกัน ดังนี้

บุญล ดันริยงค์ (2525: 100-103) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูประถม-
ศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร คคือการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูโดยส่วนรวมมีความ
คิดเห็นว่า สถาบันวิชาชีพครูจะต้องส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครูในด้านจรรยาบรรณ
การประสานงาน การผลิตครู การใช้ครู และการออกใบอนุญาตวิชาชีพครู ครูมีความเห็นว่า
ควรมีการดำเนินการออกใบอนุญาต เช่นเดียวกับหน่วยควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพอื่น ๆ

นพคุณ เคนพรม (2524: 71-72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของครูโรงเรียนประถม-
ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูมีความคิดเห็น
อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยกับการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู โดยให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ
ครูหรือควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู โดยการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เหตุผลที่เห็นด้วย
ก็เพราะปัจจุบันมีการผลิตครูออกมาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีการควบคุมคุณภาพ ทำให้คุณภาพของ
ครูบางส่วนไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

บุญเหลือ พูลทอง (2525: ๑) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคุรุสภาเกี่ยวกับการ
ส่งเสริมด้านวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจุบัน
วิชาชีพครูไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเท่าที่ควร จึงควรมีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น และ
มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และคุรุสภาควรปรับปรุงบทบาทให้สมกับ เป็นสถาบันวิชาชีพครู

จักรพันธ์ กวดกิจการ (2526: 61-65) ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของครูโรงเรียน-
มัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ที่มีต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู เมื่อปี 2526 พบว่า
ความคิดเห็นของครูต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 7 มาตรการ ได้แก่ ด้านการใช้ครู
และบุคลากรทางการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ ด้านโครงสร้างการผลิต หลักสูตร และ
ประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษา ด้านการรับนักศึกษาครู

และด้านการประสานการผลิตครู และการใช้ครูโดยส่วนรวมครู เห็นด้วยอยู่ใน เกณฑ์สูงทุกด้าน

จุไรรัตน์ วงษ์พันธ์กุล (2527: 201-206) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครู โรงเรียน เอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ต่อการยกระดับวิชาชีพครู และด้านการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูที่สอนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการยกระดับวิชาชีพครู แต่ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษามีความ เห็นด้วยในเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าครู ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างจากครูที่มีคุณวุฒิไม่ใช่การศึกษา และครูที่สอนใน โรงเรียนที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะมีความคิดเห็นแตกต่างจากครูที่สอนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ ส่วนครูที่มีระยะเวลาทำงานต่ำกว่า 3 ปี, 3- ต่ำกว่า 6 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สุรชาติ เสนาจักร์ (2527: 109) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและผู้เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูใน เขตการศึกษา 1 ต่อแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู และด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่าโดยส่วนรวมครูและผู้เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูมีความ เห็นด้วยกับแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู

เมื่อพิจารณาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปได้ว่า แนวทางในการ ยกระดับวิชาชีพครูของไทยนั้นควรจะได้ดำเนินการทั้งด้านการควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานวิชา ชีพครู โดยมุ่งยกระดับทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชา ชีพครู ตลอดจนการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูให้สูงขึ้นกว่าปัจจุบัน

สภาพปัญหาการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูในปัจจุบัน

แนวทางการยกระดับวิชาชีพครู ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดแนวทางกว้าง ๆ ไว้เป็นหลัก ปฏิบัติ 2 แนวทาง คือ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2524: 10)

1. วิธีการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครูกระทำได้โดย

1.1 ดำเนินการให้ออกกฎหมายควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู

1.2 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับวิชาชีพครู เพื่อคัดเลือกกั้นกรองผู้มี คุณสมบัติ หรือผ่านการทดสอบตรงตาม เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้เข้าสู่อาชีพครู

1.3 ให้คุรุสภา (สถาบันวิชาชีพครู) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางประสานงาน กับหน่วยใช้ครูและหน่วยผลิตครู

1.4 แสวงหามาตรการในการที่จะลดปริมาณครูผู้สอนสมรรถภาพลง ซึ่งอาจกระทำได้ด้วยการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยกำหนดว่าผู้ถือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เท่านั้นจึงจะ เป็นครูได้

1.5 วิธีการรับรองวิทยฐานะจากสถาบันวิชาชีพครู เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งจะเป็นหลักประกันว่า ฝ่ายผลิตครูได้ผลิตครูตรงตาม เกณฑ์มาตรฐานที่ครูสภากำหนดหรือไม่

1.6 กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ใช้ความรู้ความสามารถได้ตรงกับสาขาวิชา และระดับที่เล่าเรียนมา

1.7 ติดตามผลการปฏิบัติงานและผลงาน หรือการฝึกอบรมตาม โปรแกรมที่ครูสภารับรองแล้ว

1.8 กำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู

1.9 หัก หรือ เพิกถอนใบอนุญาตกรณีที่ครูประพฤติผิดจรรยาบรรณ

2. วิธีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูกระทำได้โดย

2.1 ประสานงานการฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู

2.2 จัดบริการทางวิชาการและการวิจัย เกี่ยวกับวิชาชีพครู

2.3 จัดทำเอกสาร เผยแพร่ เกี่ยวกับวิชาชีพครู

2.4 จัดทำศูนย์ข่าวสาร เกี่ยวกับวิชาชีพครู จัดทำประกาศรับสมัครงานให้แก่ครู

2.5 ส่งเสริมมาตรฐานจรรยาบรรณครูให้สูงขึ้น

2.6 ส่งเสริมให้วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูงทัดเทียมหรือสูงกว่าวิชาชีพอื่น ๆ

2.7 แสวงหาแนวทาง เพื่อจัดองค์กร ในการดำเนินงานมาตรฐานวิชาชีพครูให้กระจายออกในระดับ เขตและจังหวัด เพื่อเอื้อต่อครูจำนวน 600,000 คน

จากแนวทางดังกล่าว ในปัจจุบันประสบปัญหาต่าง ๆ มาก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ จุฑานาถ ภูเจริญ เรื่อง แนวทางการยกระดับวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (จุฑานาถ ภูเจริญ 2530: 107-109) พบว่า การยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูว่ามีปัญหาดังนี้

1. ด้านการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู

1.1 ขาดหน่วยงานที่จะทำหน้าที่โดยตรงในการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู จึงทำให้ไม่สามารถติดตามและประเมินผลครูอย่างจริงจังได้ แนวทางแก้ไขคือ ควรรวมทบวงมหาวิทยาลัยกับกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่ด้านการบริหารการศึกษาทุกระดับ การแก้ไขกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวกับครูให้สอดคล้องกัน และจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้สถาบันวิชาชีพครูออกกระเบื้องต่าง ๆ ไว้ สถาบันวิชาชีพครูควรทำหน้าที่ควบคุมนโยบายการผลิตครู การใช้ครู การควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู

1.2 การควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครูในปัจจุบันยังขาดระบบที่เหมาะสมต่อเนื่อง แนวทางแก้ไขคือ ควรกำหนดมาตรการเด็ดขาดในการที่จะขจัดครูที่ผิดจรรยาบรรณครูอย่างร้ายแรงออกไปเพื่อที่จะได้รับคนดีเข้ามาทำงานแทน การกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การออกใบอนุญาตนั้นจะต้องอาศัย เกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน การจัดตั้งสถาบันวิชาชีพครู เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู มีระบบการประเมินครูอย่างต่อเนื่อง ถ้าหากไม่มีคุณภาพ อาจถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้

1.3 ขาดเกณฑ์มาตรฐานของครูที่แน่นอน ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานใช้ครูเป็นผู้กำหนดแนวทางแก้ไขคือ ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของครูให้ชัดเจน การตรวจสอบคุณวุฒิครูทุก ๆ 3 ปี และออกกระเบื้องให้ครูพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรมเพิ่มเติมอย่างน้อยปีละครั้ง และควรมีการเร่งรัดฝึกอบรมบุคลากรประจำการให้ได้มาตรฐานตาม เกณฑ์โดย เร็วที่สุด

2. ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู

2.1 การส่งเสริมวิชาชีพครูในปัจจุบันขาดการวางนโยบายและแผนงานที่เป็นระบบอย่างค่อเนื่อง แนวทางแก้ไขคือ การกำหนดนโยบายที่แน่ชัด เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพครู และการเลื่อนวิทยฐานะทางวิชาชีพครู ควรจัดหน่วยงานกลางที่จะรับผิดชอบในการวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครู

2.2 กระทรวงศึกษาไม่เน้นความสำคัญของวิชาชีพครู เท่าที่ควร แนวทางแก้ไขคือ กระทรวงศึกษาธิการควร เน้นความสำคัญของวิชาชีพครูและกรมการฝึกหัดครูให้มากกว่า เดิม

2.3 สถานภาพทางสังคมของครูยังไม่ดีพอ แนวทางแก้ไขคือ สถาบันวิชาชีพครู ควรณรงค์ให้สังคม เห็นว่าครูส่วนใหญ่ของชาติเป็นคนดี และมีวิญญาณครู และควรหามาตรการปลูก

ผังการดำรงชีวิตของครูให้สามารถอยู่อย่างไม่ห่วยเหี้ย หรุหราเกินฐานะ

จากสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขดังกล่าว ควรจะได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของการยกระดับวิชาชีพครู ด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู โดยศึกษาถึงการดำเนินการ เกี่ยวกับการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูในปัจจุบันว่า ดำเนินการอยู่ในระยะใด และประสบปัญหาหรืออุปสรรคอื่นใดหรือไม่อย่างไร จึงทำให้แนวทางการยกระดับวิชาชีพครูไม่สำเร็จลุล่วงไปตามต้องการ และเมื่อเทียบกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร ฯลฯ ทำไมจึงทำได้ วิชาชีพเหล่านั้นมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีแนวทางที่แน่นอนและมีประสิทธิภาพต่อไป